

توسعه حرفه‌ای معلمان

(بهبود کیفیت فرایند یاددهی - یادگیری)

مؤلفان:

دکتر مسعود مرادی

(عضو هیئت علمی دانشگاه حقوق اردبیلی)

سید محمد سید نلاح

(دانشجوی دکتری مدیریت آموزش)

سرشناسه	:	مرادی، مسعود-۱۳۵۴
عنوان و نام پدیدآور	:	توسعه حرفه‌ای معلمان (بهبود کیفیت فرایند یاددهی- یادگیری)/ مؤلفان مسعود مرادی، سید محمد سیدکلان
مشخصات نشر	:	اردبیل: نشر نایاب، ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری	:	۱۵۸ص: جدول
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۸۰۴۴-۱۵-۴
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۱۴۱
موضوع	:	معلمان-- اثربخشی
موضوع	:	حرفه تدریس
موضوع	:	آموزش و پرورش--نوآوری
موضوع	:	تدریس اثربخش
موضوع	:	یادگیری
موضوع	:	یادگیری فعال
شناسه افزوده	:	سیدکلان، سید محمد، ۱۳۵۹-
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۴-۳/۴-۱۰۲۵ LB
رده بندی دیویی	:	۳۷۱/۳
شماره کتابشناسی ملی	:	۱۴۷۴۱۸

توسعه حرفه‌ای معلمان (بهبود کیفیت فرایند یاددهی- یادگیری)

مؤلفان: مسعود مرادی، سید محمد سیدکلان

ویراستار علمی و ادبی: مینا معرفت انجمن

ناظر فنی: جعفر حسینی فر

ناشر: انتشارات نایاب

طراح روی جلد: علیرضا سلمانی

صفحه آرای: سمیه قامتی

صحافی: افق

قیمت: ۱۲۵۰۰۰ ریال

نوبت و سال چاپ: اول - ۱۳۹۴

قطع و تیراژ: وزیری، ۱۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۴۴-۱۵-۴

ISBN: 978-600-8044-15-4

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

سرآغاز

با شروع هزاره جدید، بسیاری از جوامع در حال درگیر شدن در اصلاحات آموزشی هستند. یکی از عناصر کلیدی در بسیاری از این اصلاحات، توسعه حرفه‌ای^۱ معلمان است. جوامع به این نکته اذعان می‌کنند که معلمان نه تنها یکی از متغیرهایی است که در جهت بهبود سیستم‌های آموزشی باید خود را تغییر و توسعه دهند، بلکه آنها همچنین از مهم‌ترین عوامل تغییر در این اصلاحات آموزشی محسوب می‌شوند. و در بسیاری از تحقیقات آمده است که مهم‌ترین متغیر در موفقیت دانش‌آموزان کیفیت کار معلم در کلاس درس است. پس توسعه حرفه‌ای و سیاست‌های آموزش معلمان این پتانسیل را دارد که بر توانایی معلمان برای تدریس و به عنوان یک نتیجه، بر توانایی یادگیری دانش‌آموزان تأثیر بگذارد.

کیفیت توسعه حرفه‌ای معلمان هیچگاه به اندازه امروز مورد تأکید و توجه نبوده است؛ چرا که چالش‌های پیش روی آنها، حرفه معلمی تشدید شده و انتظارات مردم درباره کیفیت آموزش بالا رفته است. برای بر ارتقای سطح شایستگی‌های حرفه‌ای نیروی انسانی در تراز جهانی در اهداف دوم سند تحول راهبردی آموزش و پرورش تأکید شده است (سند تحول راهبردی آموزش و پرورش، ۱۳۹۰: ۲۹). و بنا بر این اهداف، توسعه حرفه‌ای معلمان می‌تواند در خدمت ارتقاء رفتار آموزشی معلم در کلاس درس و در فرآیند یاددهی-یادگیری معلم قرار گیرد.

در واقع ما در این کتاب به توسعه حرفه‌ای که بر روی یادگیری معلمان در بهبود کیفیت فرآیند یاددهی-یادگیری تأثیرگذار هستند، تمرکز خواهیم نمود. باید عوامل آموزشی از جمله مربیان، آموزگاران، دبیران و دانشجو-معلمان با آگاهی از این امر بتوانند روندی رو به رشد را در مسیر شغلی خود تجربه نمایند.

بنا بر اظهارات اکثر متخصصان حوزه آموزش و پرورش، توسعه حرفه‌ای برای توصیف آموزش مداوم معلمان، مدیران و دیگر کارکنان مدرسه به کار می‌رود. آن‌ها اشاره می‌کنند که معلمان و دانشجو-معلمان به محدوده‌ای وسیع از فرصت‌های توسعه‌ی حرفه‌ای نیاز دارند تا بتوانند به معلم حرفه‌ای تبدیل شوند. توسعه حرفه‌ای درباره‌ی تغییر بحث می‌کند، تغییر درباره آنچه معلمان درباره تدریس و یادگیری می‌دانند و به آن اعتقاد دارند و آنچه

می‌توانند در کلاس درس انجام دهند. توسعه حرفه‌ای فرایندی مداوم از آموزش‌های گروهی و فردی تجربی است که معلمان را به صورت انفرادی، گروهی و حتی در قالب انجمن‌های حرفه‌ای توانمند می‌سازد، تا بتوانند تصمیمات پیچیده اتخاذ کنند، مشکلات را شناسایی و حل کنند و بین نظریه و عمل در زمینه خروجی‌ها (دانش‌آموزان) ارتباط برقرار کنند؛ در کل، آنچه که معلم فکور نیازمند آن است.

بنابراین، آنچه در این کتاب به آن خواهیم پرداخت؛ در بخش نخست به کلیاتی در حیطه‌های بالندگی حرفه‌ای معلم اشاره کردیم تا مخاطبان ما مفهوم بالندگی را از سه بُعد فردی، شغل و سازمانی درک نماید. در بخش دوم، رویکردهای توسعه حرفه‌ای معلمان تحت سه فصل آمده است که نویسندگان به رویکردهای پویا در این زمینه؛ اینکه بهبود تدریس در کلاس درس چگونه اتفاق می‌افتد؛ که به مهارت‌های شایسته-محور بودن معلم اشاره شده است و همچنین بهبود تدریس از طریق رویکردهای مهارتی (رویکرد جامع نگرانه) که علم روانشناسی تدریس برای آن پاسخگو هست به سازه‌های عصر جدید ورود پیدا کردیم. در بخش سوم نیز به بیان ما و مدل‌های توسعه حرفه‌ای معلمان اشاره‌ای کوتاه داشته، که در این بین توجه به معلمان فااطلاعاتی در قالب مدارس هوشمند، پایه‌های پژوهشی برای معلمان عصر فردا، مدل‌های توسعه حرفه‌ای برای بهبود آن‌ها و رهبری آموزشی اکتفا نمودیم و در آخر که بخش پایانی کتاب مدنظر بوده است در یک فصلی به ارائه تحقیقات و پژوهش انجام یافته در آن خصوص، و با انتقادی بر سیاست‌گذاری و عمل پرداخته ایم.

در پایان لازم می‌دانم از همه اساتید علوم تربیتی به عنوان رعاشا و دوستان فرهیخته ام آقایان حسن احمدی و لیلا عیاری (دانشجویان دکتری) که با نظارت خود در غنای این مجموعه دریغ نمودند تشکر و سپاسگزاری نمایم.

دکتر مسعود مرادی

سید محمد سیدکلان

زمستان ۱۳۹۴

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

بخش نخست: کلیات - حیطه‌های بالندگی معلم

۳	فصل ۱) بالندگی فردی، بالندگی حرفه‌ای و بالندگی سازمانی
۴	مقدمه
۴	آموزش و بهسازی منابع انسانی
۱۰	ویژگی‌های حرفه‌ای معلمان
۱۱	لزوم حرفه‌ای شدن معلمان
۱۵	بالندگی فردی و حرفه‌ای معلمان
۱۸	بالندگی سازمانی
۲۱	خلاصه بخش

بخش دوم: آموزش معلم و توسعه حرفه‌ای

۲۹	فصل ۲) بسوی رویکردهای پویا در توسعه حرفه‌ای معلمان
۳۰	فناوری اطلاعات و ارتباطات
۳۳	آگاهی نسبت به مسائل آموزشی و تربیتی
۳۴	رویکرد یادگیری خودراهبر
۳۵	رویکرد مهارتی تدریس نوین و اثربخش
۴۶	مشارکت با همکاران و ایجاد فرصت‌های یادگیری
۴۷	تعهد معلمان در مبادله برنامه‌های آموزشی
۴۸	تمایل به ارزشیابی مستمر و مداوم
۵۰	خلاصه فصل
۵۱	فصل ۳) بهبود تدریس بوسیله مهارت‌های شایستگی - محوری
۵۲	مقدمه
۵۲	صلاحیت‌های اساسی در شغل معلمی
۵۴	مهارت‌های شایستگی محوری معلم در تدریس
۵۹	چارچوب جامع برای بهبود تدریس حرفه‌ای معلمان
۶۲	تدریس به منزله مؤلفه‌ای هنری

۶۶	خلاصه فصل
۶۷	فصل ۴). بهبود تدریس از طریق رویکردهای مهارتی (رویکرد جامع نگرانه)
۶۸	مقدمه
۶۸	آموزش هوش هیجانی
۷۰	چگونه می‌توان هوش هیجانی معلمان را افزایش داد؟
۷۲	ده توصیه برای بهبود هوش هیجانی
۷۳	محورهای تفکر در معلم
۷۵	تفکر خلاق، انتقادی و برنامه درسی
۷۷	تعاریف خودکارآمدی
۷۹	احساس کارآمدی معلم
۸۳	خودکارآمدی خلاقانه معلمان
۸۵	خلاصه فصل

بخش سوم: یادگیری مدل‌های توسعه حرفه‌ای معلمان

۸۹	فصل ۵). هوشمندی مدارس؛ لزوم توجه به معلمان فرا اطلاعاتی
۹۰	مقدمه
۹۰	عصر فناوری یا عصر اطلاعاتی
۹۲	ضرورت پیوستن به مدارس هوشمند
۹۳	اهداف هوشمندسازی مدارس
۹۶	ضعف‌ها و قوت‌های فرا روی مدارس هوشمند
۹۷	تدریس الکترونیکی
۹۹	خودکارآمدی رایانه
۱۰۱	خلاصه فصل
۱۰۳	فصل ۶). پژوهش‌های پایه در توسعه حرفه‌ای معلم
۱۰۴	مقدمه
۱۰۶	اقدام پژوهی
۱۰۷	اهداف پژوهش ضمن عمل
۱۰۸	ویژگی‌های اقدام پژوهی

۱۰۹.....	چرخه پژوهش در عمل
۱۱۱.....	درس پژوهی
۱۱۲.....	اهداف درس پژوهی
۱۱۳.....	مراحل درس پژوهی
۱۱۵.....	کارورزی
۱۱۶.....	محتوای درس کارورزی (۲) و ساختار آن
۱۱۷.....	محتوای درس کارورزی (۳) و ساختار آن
۱۱۹.....	خلاصه فصل
۱۲۱.....	فصل ۷. مدل‌های توسعه حرفه‌ای معلم
۱۲۲.....	مقدمه
۱۲۲.....	مدل‌های توسعه حرفه‌ای
۱۲۷.....	عوامل مؤثر بر توسعه حرفه‌ای و معلمان
۱۳۰.....	خلاصه فصل

فصل ۸. تحقیق و توسعه؛ سیاست‌گذاری و عمل

۱۳۳.....	فصل ۸. تحقیق و توسعه؛ سیاست‌گذاری و عمل
۱۳۴.....	مقدمه
۱۳۴.....	پیشینه پژوهشی در سال‌های اخیر
۱۳۸.....	نقدی بر سیاست‌گذاری و عمل در توسعه حرفه‌ای معلمان
۱۴۰.....	سوالاتی برای تفکر بیشتر
۱۴۱.....	فهرست منابع و مآخذ
۱۵۳.....	ضمایم
۱۵۴.....	- چکیده نمونه اقدام پژوهی
۱۵۶.....	- چکیده نمونه درس پژوهی